

Z Kuşağı Öğretmen Adaylarının Okuma Eğilimleri¹

Yusuf Cihat BAĞ² & Derya YILDIZ³

Öz: Okumak, bireyin kendini tanıması ve geliştirmesi için oldukça önemlidir. Bireylerin eleştirel bir bakış açısı geliştirmesi, okuryazarlık seviyesiyle yakından ilişkilidir. Bunun yanı sıra bilinçli okuma kültürüne sahip olan bir birey olguları ve çağının gerekliliklerini kavrama noktasında eleştirel bir beceriye ulaşmaktadır. Halbuki yeterince gelişmemiş toplumlar okuma düzeyleri bakımından yeterli seviyede değildir. Bir ulusun geleceğini oluşturacak nesilleri hayata hazırlayan öğretmenlere bu noktada önemli bir görev düşmektedir. Çağımızın en gerekli becerilerinden biri olan okuryazarlık, öğretmenlerin öğrencilerine okuma kültürü kazandırmasını neredeyse zorunlu kılmaktadır. Bu bakımdan öğretmen adaylarının bilinçli okuma alışkanlığı mevcut bireyler olmaları beklenmektedir. Bu çalışma “Z Kuşağı Öğretmen Adaylarının Okuma ve İzleme Eğilimleri” isimli Tübitak-2209 projesi kapsamındadır. Z kuşağı öğretmen adaylarının okuma eğilimlerinin tespit edilmesinin amaçlandığı bu çalışmada öğretmen adaylarının; okuma sıklıkları, okumama nedenleri, kütüphaneyi kullanım amaçları ve sıklıkları, kitap tercih kriterleri, kitapları temin yerleri, okuma yeterlik algıları, okumaktan keyif alma durumları, kitap beğeni kriterleri, okuma materyalleri, hangi ülkelerin edebiyatlarını okumayı tercih ettikleri, en çok okudukları yayın türü, ağırlıklı okunan edebî tür ve temalar, son okudukları ve en sevdikleri kitaplar belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Z kuşağı, Öğretmen adayları, Okuma eğilimi.

Reading Tendencies of Generation Z Prospective Teachers

Abstract: Reading is very important for an individual to recognize and develop himself/herself. Developing a critical perspective of individuals is closely related to their literacy level. In addition, an individual who has a conscious reading culture reaches a critical ability to comprehend the facts and the requirements of his/her age. However, underdeveloped societies are not at a sufficient level in terms of reading levels. At this point, teachers who prepare the generations that will form the future of a nation for life have an important duty. Literacy, one of the most necessary skills of our age, makes it almost obligatory for teachers to provide their students with a reading culture. In this respect, prospective teachers are expected to be individuals with conscious reading habits. This study is within the scope of the Tübitak-2209 project titled "Reading and Monitoring Tendencies of Generation Z Prospective Teachers". In this study, which aims to determine the reading tendencies of Generation Z pre-service teachers, it was tried to determine the reading frequencies, the reasons for not reading, the purpose and frequency

¹ Bu çalışma bir TÜBİTAK 2209 projesidir. Katkıları için TÜBİTAK’a teşekkürlerimizi sunarız.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, E-posta: yusufcihatbag@gmail.com ORCID: 0000-0003-4416-080X

³ Prof. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, A. K. Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, E-posta: dcyildiz@erbakan.edu.tr ORCID: 0000-0002-1981-072X

of using the library, book preference criteria, the places where books are obtained, reading competence perceptions, enjoyment of reading, book appreciation criteria, reading materials, the literature of which countries they prefer to read, the type of publication they read the most, the literary genres and themes that are read predominantly, the last books they read and their favorite books.

Key Words: Generation z, Teacher candidates, Reading tendency.

Giriş

Bireyin kendini tanıması ve geliştirmesi için belirli entelektüel faaliyetlerde bulunması gerekir. Bu faaliyetlerin en başında okuma gelmektedir. Birey okudukça kendini geliştirir, anlam dünyasını ve düşünce yapısını biçimlendirir. Bunun yanı sıra her okuduğu kitap ona yeni dünyalar açar; bilmediği, görmediği yerleri keşfetme olanağı tanır. Edebiyatın yalnızca bir sanatsal faaliyet olarak değil, bireyi ve toplumu eğitmek, olgunlaştırmak yönünden de etkileri son derece önem arz etmektedir.

Bu bakımdan her bireyin okuma alışkanlığının anlamlı bir seviyede olması beklenmektedir. Bu bireylerin bazılarının gelecekte öğretmenlik mesleğini yerine getireceği düşünülürse mesele daha da ciddiyet kazanmaktadır. Çünkü öğretmenlik, topluma yol gösterici misyonu olan bir meslektir. Bu bakımdan bir öğretmenin okuyarak kendini geliştirmesi ve gelecek kuşaklara da entelektüel birikimiyle yol göstermesi esastır.

Okuma Kavramı

Türkçe Sözlük'te (2005) okumak, "Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek." ve "Bu biçimde yazılmış olan bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek." şeklinde tanımlanmıştır. Arıcı (2018) okuma kavramını, yazılı bir metni görüp kendine özgü bir biçimde anlamlandırmak olarak ifade etmiştir. Günümüzde okuma kavramı metin ötesi bir anlam kazanmış ve hayatımızın her alanında kullandığımız bir beceriye dönüşmüştür. 21. yüzyılda okuma eylemi sadece yazılı metinleri değil; tablo, grafik, şekil, yönerge, kılavuz, mesaj, internet sayfaları gibi farklı metin yapılarını da içermektedir. Manguel (2010), okuma eylemi ile ilgili olarak; "Bir sayfanın üzerinde yazılı harfleri okumak onun girdiği kılıklardan yalnızca bir tanesi. Artık var olmayan yıldızların haritasını 'okuyan' bir gökbilimci; kazanacak kâğıdı oynamadan önce ortağının hareketlerini 'okuyan' kâğıt oyuncusu; bir kaplumbağa kabuğundaki eski izleri 'okuyan' Çinli falcı; elini suya daldırıp da okyanusun akıntılarını 'okuyan' Hawaiili balıkçı: Hepsi işaretleri çözebilme ve anlaşılır kılma eylemini kitap okuru ile paylaşıyor." ifadelerini kullanmıştır. Bu ifadeler okuma eyleminin kapsamını göstermektedir. Okumanın bu derece geniş kapsamlı olması farklı kuşaklar tarafından okuma kavramının incelenmesini gerektirmektedir.

Kuşak Kavramı

Türkçe Sözlük'e göre (2005), "yaklaşık olarak 25–30 yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek." ya da "aşağı yukarı aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın koşullarını, dolayısıyla da birbirine benzer sıkıntıları, yazgıları yaşamış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin oluşturduğu topluluk." anlamına gelen kuşak kavramı geçtiğimiz yüzyıldan bu yana literatürde daha yakından incelenmektedir. Kuşak kavramı her şeyden önce farklılıkları belirtmeye yarayan bir kavramdır. Bugün bilinen kuşaklar; Kayıp Kuşak, Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı, Z Kuşağı ve Alfa Kuşağı'dır (Güdücü & Balcı, 2021).

Psikoloji, sosyoloji gibi birçok beşerî alanda kullanılan "kuşak" kavramı, belirli zaman dilimlerine göre harflerle ifade edilmektedir. Bu harflendirme ilk olarak 1993 yılında zamanın ergen gençlerini bir önceki nesilden ayırmak için kullanılmıştır. Dönemin gençlerinin sorgulayıcı davranışlarını belirtmek için İngilizce'de "niçin?" anlamına gelen "why?" sözcüğünün sonunda vurgulanan Y harfiyle ilişkilendirilen ve "1980-1996" yılları arasında doğan nesile Y kuşağı adı verilmiştir (Strauss & Howe, 1992).

Daha eski kuşaklardan kısaca bahsetmek gerekirse Kayıp Kuşak, 1800'lü yılların sonunda doğmuş ve I. Dünya Savaşı gibi son derece ağır ve travmatik bir olaya şahitlik etmişlerdir. Bu bakımdan Kayıp Kuşak olarak bilinirler. Sessiz Kuşak, 1925-1945 arası doğan bireylerden oluşur. 2. Dünya Savaşından dolayı Savaş Kuşağı ya da Gelenekselci Kuşak olarak da anılırlar. Bu kuşaktan sonra doğanlara savaş sonrası döneme denk geldiği için (1946-1964) Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers) denilmiştir. Zira savaştan sonra dünya nüfusunun hızla arttığı bilinmektedir. 1965-1980 arası doğan jenerasyona X kuşağı denilmiştir. Bu kuşak tıpkı öncekiler gibi çalışkan ve itaatkârdır. Teknolojiye öncülük ettikleri için teknolojik aygıtlara daha kolay adapte olabilirler. 1980'lerin başı ve 1990'ların sonuna denk gelen kuşak ise Y Kuşağıdır. Bu kuşak öncekilere göre teknolojiyi daha fazla yakalamıştır. Daha tatminsiz, daha otorite karşıtı olan bu kuşak aynı zamanda bireysel özgürlüğe de daha yatkındır. Ardından gelen ve araştırmanın da odak noktası olan Z kuşağı 1990'lı yılların sonu ya da 2000'lerin başında dünyaya gelen bireylerden oluşur. Bu kuşağı oluşturan bireylerin en büyük farklılığı doğrudan dijital çağın içine doğmuş olmalarıdır. Alfa Kuşağı da benzer özelliklere sahip ve dijital aygıtlara daha çok maruz kalan yeni nesle denilmektedir (Taş, Demirdöğmez & Küçükoğlu, 2017). Teknolojinin gelişmesiyle ve bilgiye ulaşımın fazlasıyla yaygın olduğu çağımızda ne okuduğunu bilen, eleştirel okuryazarlık seviyesi yüksek bir nesle ihtiyaç vardır. Bunun yanı sıra gelecek nesilleri yetiştirmek için görev alacak öğretmen adaylarının hem bu

becerilere sahip olması hem de bahsi geçen bu becerileri aktarabilmesi eğitim kalitesi açısından son derece önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Alan yazında öğretmen adaylarının okuma eğilimleri ile ilgili farklı çalışmalar yapılmıştır. Geçgel ve Burgul'un (2009) araştırmasında öğretmen adayları çoğunlukla ayda bir kitap okumakta ve öncelikli olarak kendini geliştirme maksadıyla bu faaliyeti sürdürmektedirler. Kişisel gelişim ve psikoloji konularının daha çok okunduğu ve çoğunluğun 11-20 arasında bir kitaba sahip olduğu diğer bulgular arasındadır. Yıldız, Ceran ve Sevmez'in (2015) çalışmasında ise öğretmen adaylarının çoğunlukla yılda 1-5 kitap okudukları ve az okur sayıldıkları tespit edilmiştir.

Kuşak kavramı ve Z kuşağı ile ilgili alan yazındaki çalışmalar da incelenmiştir. Kırık ve Köyüstü (2018), araştırmalarında Z kuşağının teknolojiyi iyi kullanan, özgüvenli ve bilgiyi çok rahat kullanabilen özelliklerinin ön planda olduğunu vurgulamıştır. Akduman ve Hatipoğlu (2021), çalışmalarında Z kuşağına mensup bireylerin uyumluluk, sorumluluk, öznel iyi oluş, kendini sevme ve değişime açıklık yönünden olumlu kişilik özelliklerine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Şahin, Özkan & Turan'ın (2022) araştırmasında Z kuşağının öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlilikler; yenilik ve değişimlere açık olmak, iş birlikli çalışma becerisine sahip olmak, teknolojiyi etkili biçimde kullanmak olarak belirlenmiştir.

Çekici & Çocuk (2022), Z kuşağının okuma tercihleriyle ilgili çalışmalarında katılımcıların okuma motivasyon ve alışkanlıklarının ortalama seviyenin üzerinde olduğunu tespit etmişlerdir. Şahin ve Gültekin'in (2022), araştırmasında Z kuşağı katılımcıların büyük çoğunluğunun okumaktan haz duyduğu belirlenmiştir. Koç-Akran ve Şen'in (2023) çalışmasında Z kuşağı kavramına ilişkin metaforların genellikle teknolojik öğeleri çağrıştırdığı tespit edilmiştir.

Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde doğrudan Z kuşağı öğretmen adaylarının okuma eğilimlerinin belirlendiği bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Farklı kuşakların özelliklerini incelemek toplumun değişimini ortaya koyması bakımından önemlidir. Z kuşağı, gençlerden oluştuğu için bir anlamda toplumların geleceğidir. Öğretmen adayları ise nesillere yol gösterecek bireyler anlamını taşır. Okuma eğilimlerinin belirlenmesi de bireylerin kendilerini geliştirme sürecinde neler yaptıklarının tespit edilmesidir. Bu bakımdan bu çalışmada Z kuşağı öğretmen adaylarının okuma eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Z kuşağı öğretmen adaylarının okuma eğilimlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Öğretmen adaylarının bir yılda okudukları ve sahip oldukları kitap sayısı kaçtır?

Öğretmen adaylarının okuma sıklığı, aralıksız okuma ve bir kitabı bitirme süreleri ne kadardır?

Öğretmen adaylarının kütüphaneyi kullanım amaçları ve sıklıkları nelerdir?

Öğretmen adaylarının kitap tercih kriterleri nelerdir ve öğretmen adayları kitapları nereden temin etmektedir?

Öğretmen adaylarına göre okumanın mesleki açıdan gerekliliği ve okuma yeterlik algıları nasıldır?

Öğretmen adaylarına göre lisans programının ve üniversite eğitiminin okuma alışkanlığına etkisi nasıldır?

Öğretmen adaylarının okumaktan keyif alma durumları nasıldır ve kitap beğeni kriterleri nelerdir?

Öğretmen adaylarına göre okuma alışkanlığı kazanmada etkili unsurlar ve okumaya engel unsurlar nelerdir?

Öğretmen adayları okurken hangi materyali tercih etmekte ve daha çok hangi ülke edebiyatını okumaktadır?

Öğretmen adaylarının en çok okudukları yayın türü, edebî tür ve tema nedir?

Öğretmen adaylarının son okudukları ve en sevdikleri kitaplar nelerdir?

Araştırma Deseni

Bu araştırma, eğitim fakültesi öğrencilerinin okuma eğilimlerini tespit etmeye yönelik bir çalışmadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2008). Buna göre öğretmen adaylarının okuma eğilimleri veriler doğrultusunda ortaya konulmuştur. Christensen ve diğerleri (2015), uzun bir zaman dilimi içinde oluşan değişikliklerle bazı durumların derinlemesine belirlenmesinde tarama araştırmalarının önemli olduğunu belirtir.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak olasılıklı örneklem yöntemlerinden tabakalı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örneklem yöntemi, evreni oluşturan birimlerin, araştırma konusu ile ilgili özelliklerinin (cinsiyet, yaş, kıdem, meslek vb.) farklı olması durumunda kullanılır (Ural, 2011). Bu amaçla, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Almanca, Arapça, Beden Eğitimi ve Spor, Biyoloji, Coğrafya, Fen Bilgisi, Fizik, İlköğretim Matematik, İngilizce, Kimya, Matematik, Müzik, Okul Öncesi, Özel Eğitim, PDR, Resim-İş, Sınıf, Sosyal Bilgiler, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinden (21 bölüm) toplam 158 öğrenci araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır. Bu bölümlerdeki öğrenciler 1, 2, 3, ve 4. sınıf öğrencileridir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak “Google Forms” Web 2.0 hizmeti yoluyla katılımcılara bütüncül bir anket formunda sorular yöneltilmiştir. Soru formunun hazırlanma sürecinde, alan yazında yer alan ilgili çalışmalar taranmış ve alan uzmanlarının görüşü alınmıştır. İlk bölümde demografik özelliklerle ilgili 10 soru; ikinci bölümde ise okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik 32 soru yer almaktadır. Bu soruların 3 tanesi açık uçlu 10 tanesi çoktan seçmeli, 11 tanesi 5’li likert tipi tutum ölçeği, 7 tanesi ise birden fazla seçeneğin işaretlendiği çoktan seçmeli soru tipindedir. Ayrıca “diğer” seçeneğine de yer verilerek sorularla ilgili öğrencilerin kendi örneklerini sunmaları sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir. Veriler betimlenirken yüzde (%) ve frekans (f) değerlerinden oluşan bulgular söz konusu çalışmada ortaya konulmuştur.

Etik Kurul Beyanı

Kurul adı: Necmettin Erbakan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Karar tarihi: 09.06.2023

Belge sayı numarası: 269

Demografik Özellikler

Araştırmaya katılan 158 kişinin demografik özellikleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 1. Cinsiyet

Cinsiyet	f	%
Kadın	123	77,8
Erkek	35	22,2

Araştırmaya 123 kadın, 35 erkek öğretmen adayı katılmıştır.

Tablo 2. Yaş

Yaş	f	%
19	7	4,4
20	24	15,2
21	25	15,8
22	51	32,3
23	26	16,5
24	15	9,5
25	2	1,3
28	1	0,6
30	1	0,6
31	1	0,6
33	2	1,3
35	2	1,3
43	1	0,6

Katılımcıların yaş düzeyi büyük oranda 20-25 yaş arasındadır.

Tablo 3. Lisans Programı

Lisans Programı	f	%
Almanca Öğretmenliği	1	0,6
Arapça Öğretmenliği	2	1,3
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	4	2,5
Biyoloji Öğretmenliği	1	0,6
Coğrafya Öğretmenliği	10	6,3
Fen Bilgisi Öğretmenliği	8	5,1
Fizik Öğretmenliği	14	8,9
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	16	10,1
İngilizce Öğretmenliği	10	6,3
Kimya Öğretmenliği	28	17,7
Matematik Öğretmenliği	8	5,1
Müzik Öğretmenliği	3	1,9
Okul Öncesi Öğretmenliği	2	1,3
Özel Eğitim Öğretmenliği	6	3,8
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	1	0,6
Resim-İş Öğretmenliği	5	3,2
Sınıf Öğretmenliği	4	2,5
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	4	2,5
Tarih Öğretmenliği	1	0,6
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	6	3,8
Türkçe Öğretmenliği	24	15,2

Her lisans programından katılımcıya ulaşılmıştır. Toplamda 21 farklı lisans programından öğrenci çalışmada görüş bildirmiştir.

Tablo 1. Sınıf Düzeyi

Sınıf	f	%
1. Sınıf	7	4,4
2. Sınıf	16	10,1
3. Sınıf	52	32,9
4. Sınıf	83	52,5

Katılımcıların %52, 5'i 4. sınıf, %32, 9'u 3. sınıf, %10.1'i 2. sınıf, %4, 4'ü ise 1. sınıftır.

Tablo 2. Genel Ağırlıklı Not Ortalaması

Genel Ağırlıklı Not Ortalaması	f	%
0 - 1.50	1	0,6
1.50 - 2.50	20	12,7
2.50 - 3.50	113	71,5
3.50 - 4.00	24	15,2

Öğrencilerin büyük çoğunluğu 2.50-3.50 arasında bir not ortalamasına sahiptir. Başarı düzeyi düşük sayılabilecek yalnızca 1 öğrenci mevcuttur.

Tablo 3. Anne Eğitim Durumu

Anne Eğitim Durumu	f	%
Okur-yazarlık yok	7	4,4
İlköğretim mezunu	91	57,6
Ortaöğretim (Lise) mezunu	35	22,2
Lisans mezunu	23	14,6
Lisansüstü – Doktora mezunu	2	1,3

Katılımcılar, annelerinin eğitim durumuna %4,4 oranında “okur-yazarlık yok”; %57,6 oranında “ilköğretim mezunu”; %22,2 oranında “ortaöğretim (lise) mezunu”; %14,6 oranında “lisans mezunu”; %1,3 oranında “lisansüstü – doktora mezunu” yanıtlarını vermişlerdir. Annesi “akademisyen” olan herhangi bir katılımcıya rastlanmamıştır.

Tablo 7. Baba Eğitim Durumu

Baba Eğitim Durumu	f	%
Okur-yazarlık yok	1	0,6
İlköğretim mezunu	56	35,4
Ortaöğretim (Lise) mezunu	42	26,6
Lisans mezunu	53	33,5
Lisansüstü – Doktora mezunu	4	2,5
Akademisyen	2	1,3

Katılımcılar, babalarının eğitim durumuna %0,6 oranında “okur-yazarlık yok”; %35,4 oranında “ilköğretim mezunu”; %26,6 oranında “ortaöğretim (lise) mezunu”; %33,5 oranında “lisans mezunu”; %2,5 oranında “lisansüstü-doktora mezunu”; %1,3 oranında “akademisyen” yanıtlarını vermişlerdir.

Tablo 4. Sosyal Medya Kullanımı

Tercih	f	%
Instagram	117	74,1
Twitter (X)	19	12,0
TikTok	3	1,9
Diğer	17	10,8
Yok	2	1,3

Katılımcılar, “Hangi sosyal medya platformunu daha sık kullanıyorsunuz?” sorusuna %74,1 oranında “Instagram”; %12,0 oranında “Twitter (X)”; %1,9 oranında “TikTok”; %10,8 oranında “Diğer”; %1,3 oranında “Yok” yanıtlarını vermişlerdir. Bu durum açıkça göstermektedir ki Z kuşağı öğretmen adayları okumaktan çok izlemeye ve yazılı metinlerden çok görsel metinlere daha fazla ilgi duymaktadır.

Bulgular

Z kuşağı öğretmen adaylarının okuma eğilimlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada katılımcılardan elde edilen bulgular tablolastırılarak aşağıda sunulmuştur.

1. Okunan ve Sahip Olunan Kitap Sayısı: Öğretmen adaylarının bir yılda okudukları kitap sayıları Tablo 9’da bulunmaktadır.

Tablo 9. Yıllık Okunan Kitap Sayısı

Sayı	f	%
0	1	0,6
5'den az	38	24,1
5-19	73	46,2
20-29	25	15,8
30-49	14	8,9
50-99	5	3,2
100'den fazla	2	1,3

Katılımcılar “yılda ortalama kaç kitap okursunuz?” sorusuna %0,6 oranında “0”; %24,1 oranında “5'den az”; %46,2 oranında 5-19; %15,8 oranında 20-29; %8,9 oranında “30-49”; %3,2 oranında “50-99”; %1,3 oranında “100'den fazla” yanıtlarını vermişlerdir.

Öğretmen adaylarının sahip oldukları kitap sayısı Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Evde Bulunan Kitap Sayısı

Miktar	f	%
1-99	71	44,9
100-249	50	31,6
250-499	26	16,5
500-999	7	4,4
1000 ve üzeri	4	2,5

Katılımcılar, “Evinizde (sınava hazırlık kitapları hariç) yaklaşık kaç kitap bulunuyor?” sorusuna %44,9 oranında “1-99”; %31,6 oranında “100-249”; %16,5 oranında “250-499”; %4,4 oranında “500-999”; %2,5 oranında “1000 ve üzeri” yanıtlarını vermişlerdir.

Z kuşağı öğretmen adaylarının cinsiyeti, ebeveyn eğitim düzeyi, lisans programları, kullandıkları sosyal medya uygulamaları, akademik başarıları vb. değişkenlerin okuma eğilimleriyle ilişkisine bakıldığında, evinde “100’den az” kitap bulunan katılımcıların tamamının ailesinde en az bir “ilköğretim mezunu” veya “okur-yazarlığı olmayan” ebeveyni mevcuttur. Evinde “250 ve üzeri” kitap bulunanların %69’unun ailesinde en az bir “lisans ve üzeri” eğitime sahip ebeveyni mevcuttur. Evinde “1000 ve üzeri” kitap bulunan katılımcıların %75’inin ailesinde en az bir “lisansüstü eğitime sahip” veya “akademisyen” mevcuttur. Akademik not ortalaması 4’lük sistemde 2.50’nin altında olan katılımcıların tamamı evlerinde bulunan kitap sayısına ilişkin “250’nin altında” yanıtını vermiştir.

2. Okuma Sıklığı, Aralıksız Okuma ve Bir Kitabı Bitirme Süreleri: Öğretmen

adaylarının okuma sıklıkları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 5. Okuma Sıklığı

Süre	f	%
Neredeyse hiç okumuyorum.	5	3,2
Düzenli okumuyorum.	51	32,3
Haftada 1 saatten az	6	3,8
Haftada 1 saatten fazla	28	17,7
Günde 1 saatten az	36	22,8
Günde 1 saatten fazla	32	20,3

Katılımcılar, “Hangi sıklıkla okuyorsunuz?” sorusuna %3,2 oranında “neredeyse hiç okumuyorum.”; %32,3 oranında “düzenli okumuyorum.”; %3,8 oranında “haftada 1 saatten az”; %17,7 oranında “haftada 1 saatten fazla”; %22,8 oranında “günde 1 saatten az”; %20,3 oranında “günde 1 saatten fazla” yanıtlarını vermişlerdir.

“Neredeyse hiç okumayan” ya da “düzensiz okuyan” katılımcıların %82’sinin ebeveyninden en az biri “lisans düzeyinin altında” eğitime sahipken %54,5’inin ailesinde “lisans eğitimi almış” hiç ebeveyni bulunmamaktadır. Ailesinde akademisyen bulunan katılımcıların tamamı günlük düzenli kitap okumaktadır.

Katılımcıların %48’i sayısal, %52’si sözel/eşit ağırlıklıdır. Günlük düzenli kitap okuyan katılımcıların ise %64’ü sözel/eşit ağırlıklı, %36’sı ise sayısal ağırlıklı bölümlerde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının aralıksız okuma süreleri Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 6. Aralıksız Okuma Süresi

Süre	f	%
1 saatten az	65	41,1

1 saatten fazla	67	42,4
2-4 saat arası	18	11,4
4-6 saat arası	7	4,4
6 saatten fazla	1	0,6

Katılımcılar, “Bir kitaba başladığınızda ortalama kaç saat aralıksız okursunuz?” sorusuna %41,1 oranında “1 saatten az”; %42,4 oranında “1 saatten fazla”; %11,4 oranında “2-4 saat arası”; %4,4 oranında “4-6 saat arası”; %0,6 oranında “6 saatten fazla” yanıtlarını vermişlerdir.

Öğretmen adaylarının bir kitabı bitirme süreleri Tablo 13’te yer almıştır.

Tablo 13. Kitap Bitirme Süresi

Süre	f	%
3 aydan fazla	4	2,5
2-3 ay	8	5,1
3-4 hafta	23	14,6
10-15 gün	39	24,7
1 hafta	42	26,6
3-5 gün	24	15,2
1-3 gün	18	11,4

Katılımcılar, “Bir kitabı yaklaşık ne kadar sürede bitirirsiniz?” sorusuna %2,5 oranında “3 aydan fazla”; %5,1 oranında “2-3 ay”; %14,6 oranında “3-4 hafta”; %24,7 oranında “10-15 gün”; %26,6 oranında “1 hafta”; %15,2 oranında “3-5 gün”; %11,4 oranında “1-3 gün” yanıtlarını vermişlerdir.

3. Kütüphaneyi Kullanım Amaçları ve Sıklıkları: Öğretmen adaylarının kütüphane kullanım amaçları Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14. Kütüphane Kullanım Amacı

Amaç	f	%
Sınavlara hazırlanmak	70	44,3
Okul derslerine çalışmak	53	33,5
Kitap okumak	12	7,6
Kullanmıyorum	11	7,0
Akademik araştırma yapmak	10	6,3
Diğer	2	1,3

Katılımcılar, “Kütüphaneyi en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?” sorusuna %44,3 oranında “sınavlara hazırlanmak”; %33,5 oranında “okul derslerine çalışmak”; %7,6 oranında “kitap okumak”; %7,0 oranında “kullanmıyorum”; %6,3 oranında “akademik araştırma yapmak”; %1,3 oranında “diğer” yanıtlarını vermişlerdir.

Tablo 15. Kütüphane Kullanım Sıklığı

Sıklık	f	%
Hemen hemen hiç	19	12,0
Ayda birkaç gün	34	21,5
Haftada 1 gün	20	12,7
Haftada üç günden fazla	46	29,1
Her gün	39	24,7

Katılımcılar, “Kütüphaneye ne sıklıkla gidiyorsunuz?” sorusuna %12,0 oranında “hemen hemen hiç”; %21,5 oranında “ayda birkaç gün”; %12,7 oranında “haftada 1 gün”; %29,1 oranında “haftada üç günden fazla”; %24,7 oranında “her gün” yanıtlarını vermişlerdir.

4. Kitap Tercih Kriterleri ve Kitap Teminleri: Tablo 16’da öğretmen adaylarının kitap tercih ölçütleri yer almaktadır.

Tablo 16. Kitap Tercih Ölçütleri

Kriterler	f	%
Konuya ilgi duyma	134	27,6
Yazara ilgi duyma	66	13,6
Eğitmen tavsiyesi	59	12,1
Arkadaş tavsiyesi	59	12,1
Kitabın adı	44	9,1
İnternetteki tanıtım/eleştiri yazıları	32	6,6
Kapak tasarımı	29	6,0
Kitabın yayınevi	23	4,7
Çok satanlar listesinde olması	20	4,1
Kitabın ucuz olması	12	2,5
Kitabın TV/sinema uyarlamaları	8	1,6
Toplam	486	100,0

Katılımcılar “Bir kitabı tercih ederken en çok hangi unsur/unsurlara dikkat edersiniz?” sorusuna %27,6 oranında “konuya ilgi duyma”; %13,6 oranında “yazara ilgi duyma”; %12,1 oranında “eğitmen tavsiyesi”; %12,1 oranında “arkadaş tavsiyesi”; %9,1 oranında “kitabın adı”; %6,6 oranında “internetdeki tanıtım/eleştiri yazıları”; %6,0 oranında “kapak tasarımı”; %4,7 oranında “kitabın yayınevi”; %4,1 oranında “çok satanlar listesinde olması”; %2,5 oranında “kitabın ucuz olması”; %1,6 oranında “kitabın TV/sinema uyarlamaları” yanıtlarını vermişlerdir.

Aşağıdaki Tablo 17’de öğretmen adaylarının kitapları nerden temin ettiklerine ilişkin bulgular yer almıştır.

Tablo 17. Kitap Temini

Temin Yerleri	f	%
Kitap mağaza zincirleri	89	25,3
İnternetteki kitap mağazaları	78	22,2
İnternetteki alışveriş siteleri	51	14,5

Kütüphaneler	36	10,2
Ücretsiz erişilen e-kitaplar	28	8,0
Sahaflar	26	7,4
Tanıdık çevre	24	6,8
AVM veya süpermarketler	20	5,7
Toplam	352	100,0

Katılımcılar “Kitapları genellikle nereden temin ediyorsunuz?” sorusuna %25,3 oranında “kitap mağaza zincirleri”; %22,2 oranında “internetteki kitap mağazaları; %14,5 oranında “internetteki alışveriş siteleri; %10,2 oranında “kütüphaneler”; %8,0 oranında “ücretsiz erişilen e-kitaplar”; %7,4 oranında “sahaflar”; %6,8 oranında “tanıdık çevre”; %5,7 oranında “AVM veya süpermarketler” yanıtlarını vermişlerdir.

5. Okumanın Mesleki Açıdan Gerekliliği ve Okuma Yeterlik Algıları: Tablo 18’de öğretmen adaylarının okumanın mesleki açıdan gerekliğine dair görüşleri vardır.

Tablo 18. Okumanın Mesleki Açıdan Gerekliliği

Görüş	f	%
Kesinlikle katılmıyorum.	3	1,9
Kısmen katılmıyorum.	4	2,5
Kararsızım.	3	1,9
Kısmen katılıyorum.	18	11,4
Kesinlikle katılıyorum.	130	82,3

Katılımcılar “Kitap okumak öğretmenlik mesleği açısından gereklidir.” başlığına %1,9 oranında “kesinlikle katılmıyorum.”; %2,5 oranında “kısmen katılmıyorum.”; %1,9 oranında “kararsızım.”; %11,4 oranında “kısmen katılıyorum.”; %82,3 oranında “kesinlikle katılıyorum.” yanıtlarını vermişlerdir.

Katılımcıların okuma yeterlik algılarına ilişkin veriler Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19. Okuma Yeterlik Algısı

Görüş	f	%
Kesinlikle katılmıyorum.	28	17,7
Kısmen katılmıyorum.	46	29,1
Kararsızım.	29	18,4
Kısmen katılıyorum.	42	26,6
Kesinlikle katılıyorum.	13	8,2

Katılımcılar, “Yeterince okuduğumu düşünüyorum.” başlığına %17,7 oranında “kesinlikle katılmıyorum.”; %29,1 oranında “kısmen katılmıyorum.”; %18,4 oranında “kararsızım”; %26,6 oranında “kısmen katılıyorum.” %8,2 oranında “kesinlikle katılıyorum.” yanıtlarını vermişlerdir.

6. Lisans Programının ve Üniversite Eğitiminin Okuma Alışkanlığına Etkisi: Tablo 20’de öğretmen adaylarının lisans programının okuma alışkanlıklarını arttırdığına yönelik görüşleri sunulmuştur.

Tablo 20. Lisans Programının Okuma Alışkanlığına Etkisi

Görüş	f	%
Kesinlikle katılmıyorum.	23	14,6
Kısmen katılmıyorum.	31	19,6
Kararsızım.	38	24,1
Kısmen katılıyorum.	39	24,7
Kesinlikle katılıyorum.	27	17,1

Katılımcılar “Öğrenim gördüğüm lisans programı okuma alışkanlığımı arttırdı.” başlığına %14,6 oranında “kesinlikle katılmıyorum.”; %19,6 oranında “kısmen katılmıyorum.”; %24,1 oranında “kararsızım.”; %24,7 oranında “kısmen katılıyorum.”; %17,1 oranında “kesinlikle katılıyorum.” yanıtını vermişlerdir.

Tablo 21. Üniversitenin Okuma Alışkanlığına Etkisi

Görüş	f	%
Kesinlikle katılıyorum.	29	18,4
Kısmen katılıyorum.	42	26,6
Kararsızım.	30	19,0
Kısmen katılmıyorum.	23	14,6
Kesinlikle katılmıyorum.	34	21,5

Katılımcılar, “Üniversiteye başladıktan sonra okuma alışkanlığım azaldı.” başlığına %18,4 oranında “kesinlikle katılıyorum.”; %26,6 oranında “kısmen katılıyorum.”; %19,0 oranında “kararsızım.”; %14,6 oranında “kısmen katılmıyorum.”; %21,5 oranında “kesinlikle katılmıyorum.”

7. Okumaktan Keyif Alma Durumu ve Kitap Beğeni Kriterleri: Öğretmen adaylarının okumaktan keyif alma durumları Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22. Okuma Keyif Durumu

Görüş	f	%
Kesinlikle katılmıyorum.	4	2,5
Kısmen katılmıyorum.	8	5,1
Kararsızım.	32	20,3
Kısmen katılıyorum.	52	32,9
Kesinlikle katılıyorum.	62	39,2

Katılımcılar, “Okumaktan keyif alıyorum.” başlığına %2,5 oranında “kesinlikle katılmıyorum.”; %5,1 oranında “kısmen katılmıyorum.”; %20,3 oranında “kararsızım.”; %32,9

oranında “kısmen katılıyorum.” %39,2 oranında “kesinlikle katılıyorum.” yanıtlarını vermişlerdir. Tablo 23’te öğretmen adaylarının kitap beğeni kriterleri verilmiştir.

Tablo 23. Kitap Beğeni Kriterleri

Kriter	f	%
Sürükleyicilik	125	21,4
Özgün bir konuya sahip olma	91	15,6
Kurgunun kalitesi	87	14,9
Bilgilendiricilik	70	12,0
Gerçekçilik	54	9,2
Mistik - gizemli detaylar	43	7,4
Etkili bir önermeye sahip olma	33	5,7
Felsefi bir probleme değinme	28	4,8
Edebi Nitelik	27	4,6
Mizahi nitelik	26	4,5
Toplam	584	100,0

Katılımcılar “Okuduğunuz kitaptan keyif almanızı sağlayan unsur/unsurlar nelerdir?” sorusuna %21,4 oranında “özgün bir konuya sahip olma”; %15,6 oranında “sürükleyicilik”; %14,9 oranında “kurgunun kalitesi”; %12,0 oranında “bilgilendiricilik” %9,2 oranında “gerçekçilik”; %7,4 oranında “mistik - gizemli detaylar”; %5,7 oranında “etkili bir önermeye sahip olma”; %4,8 oranında “felsefi bir probleme değinme”; %4,6 oranında “edebi nitelik”; %4,5 oranında “mizahi nitelik” yanıtlarını vermişlerdir.

8. Okuma Alışkanlığı Kazanmada Etkili Unsurlar ve Okumaya Engel Unsurlar:

Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı edinmelerine yardımcı unsurlar Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24. Okuma Alışkanlığı Edinmeye Yardımcı Unsurlar

Unsur	f	%
Okumaktan keyif almak	8	24,6
Merak duygusu	98	24,6
Kendini yetersiz görme ve geliştirme ihtiyacı	68	17,0
Eğitmenlerin tavsiyesi	43	10,8
Arkadaş çevresi	36	9,0
Ailedeki okuma kültürü	31	7,8
Okumanın popüler kültürdeki yeri (blog vs.)	21	5,3
Karşı cinsi etkileme amacı	4	1,0
Toplam	399	100,0

Katılımcılar, “Okuma alışkanlığı kazanmanızda en etkili unsur/unsurlar nelerdir?” sorusuna %24,6 oranında “okumaktan keyif almak”; %24,6 oranında “merak duygusu”; %17,0 oranında “kendini yetersiz görme ve geliştirme ihtiyacı”; %10,8 oranında “eğitmenlerin tavsiyesi”; %9,0 oranında “arkadaş çevresi”; %7,8 oranında “ailedeki okuma kültürü”; %5,3 oranında “okumanın popüler kültürdeki yeri (blog vs.)”; %1,0 oranında “karşı cinsi etkileme amacı” yanıtlarını vermişlerdir.

Öğretmen adaylarının okumalarına engel olan unsurlar aşağıdaki Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Okumaya Engel Unsurlar

Engel Unsurları	f	%
Derslerin yoğunluğu	112	22,7
Zaman yönetiminin yetersiz olması	74	15,0
Sosyal medyanın çok vakit alması	73	14,8
Genel sınavlara hazırlanmak (KPSS, ALES vb.)	65	13,2
Kitapların pahalılığı	49	9,9
Okuma alışkanlığının yetersiz olması	46	9,3
Arkadaşlarla vakit geçirmek	29	5,9
Psikolojik ve sosyal sıkıntılar	23	4,7
Video/TV izlemek	19	3,9
Fiziksel engeller	3	0,6
Toplam	493	100,0

Katılımcılar, “Okumanıza en çok engel olan durum/durumlar nelerdir?” sorusuna %22,7 oranında “derslerin yoğunluğu”; %15,0 oranında “zaman yönetiminin yetersiz olması”; %14,8 oranında “sosyal medyanın çok vakit alması”; %13,2 oranında “genel sınavlara hazırlanmak (KPSS, ALES vb.)”; %9,9 oranında “kitapların pahalılığı”; %9,3 oranında “okuma alışkanlığının yetersiz olması”; %5,9 oranında “arkadaşlarla vakit geçirmek”; %4,7 oranında “psikolojik ve sosyal sıkıntılar”; %3,9 oranında “video/tv izlemek”; %0,6 oranında “fiziksel engeller” yanıtlarını vermişlerdir.

9. Okuma Materyali ve Farklı Ülke Edebiyatı: Öğretmen adaylarının okurken tercih ettikleri okuma materyali Tablo 26’da yer almaktadır.

Tablo 26. Okuma Materyali Kullanımı

Materyal	f	%
Basılı kitap, kâğıt	127	80,4
Telefon	19	12,0
Bilgisayar	8	5,1
E-kitap okuyucu	3	1,9
Tablet	1	0,6

Katılımcılar, “Okurken en çok hangi materyali tercih ediyorsunuz?” sorusuna %80,4 oranında “basılı kitap, kâğıt”; %12,0 oranında “telefon”; %5,1 oranında “bilgisayar”; %1,9 oranında “e-kitap okuyucu”; %0,6 oranında “tablet” yanıtlarını vermişlerdir.

Öğretmen adaylarının okudukları farklı ülke edebiyatları Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 27. Okunan Ülke Edebiyatı

Ülke	f	%
Türk Edebiyatı	102	64,6
Rus Edebiyatı	20	12,7
İngiliz Edebiyatı	17	10,8

Avrupa Edebiyatı	13	8,2
Amerikan Edebiyatı	4	2,5
Uzak Doğu Edebiyatı	1	0,6
Yok	1	0,6

Katılımcılar, “Daha çok hangi ülke/bölge edebiyatını okursunuz?” sorusuna %64,6 oranında “Türk edebiyatı”; %12,7 oranında “Rus edebiyatı”; %10,8 oranında “İngiliz edebiyatı”; %8,2 oranında “Avrupa edebiyatı”; %2,5 oranında “Amerikan edebiyatı”; %0,6 oranında “Uzak Doğu edebiyatı”; %0,6 oranında “Yok” yanıtlarını vermişlerdir.

10. En Çok Okunan Yayın Türü, Edebî Tür ve Tema: Öğretmen adaylarının en çok okudukları yayın türü aşağıdaki Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. En Çok Okunan Yayın Türü

Yayın Türü	f	%
Kitap	93	58,9
Dijital içerikler	40	25,3
Akademik yayın	15	9,5
Dergi	6	3,8
Gazete	4	2,5

Katılımcılar, “Hangilerini daha çok okursunuz?” sorusuna %58,9 oranında “kitap”; %25,3 oranında “dijital içerikler”; %9,5 oranında “akademik yayın”; %3,8 oranında “dergi”; %2,5 oranında “gazete” yanıtlarını vermişlerdir.

Öğretmen adaylarının en çok okudukları edebî tür aşağıdaki Tablo 29’da yer almaktadır.

Tablo 29. En Çok Okunan Edebî Tür

Edebî Tür	f	%
Roman	145	37,7
Öykü	58	15,1
Şiir	41	10,6
Araştırma	34	8,8
Deneme	23	6,0
Eleştiri	16	4,2
Hatıra	15	3,9
Gezi Yazısı	14	3,6
Masal	12	3,1
Mektup	10	2,6
Söyleşi-Röportaj	10	2,6
Mesnevi	4	1,0
Destan	3	0,8
Toplam	385	100,0

Katılımcılar, “Sıklıkla okuduğunuz edebî türler nelerdir?” sorusuna %37,7 oranında “roman”; %15,1 oranında “öykü”; %10,6 oranında “şiir”; %8,8 oranında “araştırma”; %6,0 oranında “deneme”; %4,2 oranında “eleştiri”; %3,9 oranında “hatıra”; %3,6 oranında “gezi

yazısı”; %3,1 oranında “masal”; %2,6 oranında “mektup”; %2,6 oranında “söyleşi-röportaj”; %1,0 oranında “mesnevi”; %0,8 oranında “destan” yanıtlarını vermişlerdir.

Tablo 30’da öğretmen adaylarının en çok okudukları temalar yer almıştır.

Tablo 30. En Çok Okunan Tema

Tema	f	%
Macera	70	15,7
Psikoloji	57	12,8
Bilim-kurgu	56	12,6
Tarih	51	11,5
Polisiye/Gerilim	47	10,6
Fantastik	38	8,5
Mizah	34	7,6
Felsefe	34	7,6
Dini-tasavvufi	26	5,8
Korku	14	3,1
Politika	9	2,0
Spor	9	2,0
Toplam	445	100,0

Katılımcılar, “Genellikle hangi temalarda okumayı daha çok seversiniz?” sorusuna %15,7 oranında “macera”; %12,8 oranında “psikoloji”; %12,6 oranında “bilim-kurgu”; %11,5 oranında “tarih”; %10,6 oranında “polisiye/gerilim”; %8,5 oranında “fantastik”; %7,6 oranında “mizah”; %7,6 oranında “felsefe”; %5,8 oranında “dini-tasavvufi”; %3,1 oranında “korku”; %2,0 oranında “politika”; %2,0 oranında “spor” yanıtlarını vermişlerdir.

11. Son Okunan ve En Sevilen Kitaplar: Öğretmen adaylarının son olarak okudukları

kitaplar Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Son Okunan Kitap

Kitap	f	%
J. London - Martin Eden	4	2,5
Victor Hugo – Sefiller	4	2,5
Fyodor Mihailoviç Dostoyevski - Suç ve Ceza	3	1,8
Lev Tolstoy - Anna Karenina	3	1,8
Cengiz Aytmatov – Toprak Ana	3	1,8
Matt Haig - Gece Yarısı Kütüphanesi	3	1,8
Doğan Cüceloğlu - İçimizdeki Çocuk	2	1,2
Adam Fawer – Olasılıksız	2	1,2
George Orwell - Hayvan Çiftliği	2	1,2
Nikolay Gogol – Palto	2	1,2
Paulo Coelho – Simyacı	2	1,2
Yaşar Kemal - İnce Memed	2	1,2
José Mauro de Vasconcelos - Şeker Portakalı	2	1,2
Gabriel García Márquez - Yüzyıllık Yalnızlık	2	1,2
Stefan Zweig – Satranç	2	1,2
Sabahattin Ali - Kürk Mantolu Modannna	2	1,2

James Clear - Atomik Alışkanlıklar	2	1,2
Diğer	116	73,4
Toplam	158	100

Katılımcılar, “herhangi bir eğitmen tavsiyesi olmadan kendinizin seçip okuduğu son kitabın adını yazınız.” şeklinde yöneltilen ifadeye verilen yanıtlara göre birden fazla adı geçen kitaplar listelenmiştir. En son okunan kitap verilerine göre dünya edebiyatından “Martin Eden” ve “Sefiller” en çok tercih edilirken Türk edebiyatından “Toprak Ana”, “Kürk Mantolu Madonna” ve “İnce Memed” isimli yapıtlar başı çekmektedir.

Öğretmen adaylarının en sevdiklerini belirttikleri kitaplar aşağıdaki Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. En Sevilen Beş Kitap

Kitap	f	%
George Orwell – 1984	18	2,8
George Orwell - Hayvan Çiftliği	16	2,5
José Mauro de Vasconcelos - Şeker Portakalı	16	2,5
Khaled Hosseini - Uçurtma Avcısı	15	2,3
Antoine de Saint-Exupéry - Küçük Prens	14	2,2
Sabahattin Ali - Kürk Mantolu Madonna	14	2,2
Fyodor Mihailoviç Dostoyevski - Suç ve Ceza	12	1,9
Grigoriy Petrov - Beyaz Zambaklar Ülkesinde	11	1,7
Victor Hugo – Sefiller	10	1,5
Jack London - Martin Eden	10	1,5
John Steinbeck - Fareler ve İnsanlar	8	1,2
David Burns - İyi Hissetmek	7	1,1
Reşat Nuri Güntekin - Çalıkuşu	7	1,1
Jules Payot - İrade Terbiyesi	7	1,1
Khaled Hosseini - Bin Muhteşem Güneş	7	1,1
Christy Brown - Sol Ayağım	6	0,9
Paulo Coelho - Simyacı	6	0,9
Sabahattin Ali - İçimizdeki Şeytan	5	0,7
Jane Austen - Gurur ve Önyargı	5	0,7
Yaşar Kemal - İnce Memed 1	5	0,7
José Saramago – Körlük	5	0,7
Stefan Zweig – Satranç	5	0,7
Lev Nikolayeviç Tolstoy - İnsan Neyle Yaşar?	5	0,7
Franz Kafka - Dönüşüm	4	0,6
Fyodor Mihailoviç Dostoyevski - Kumarbaz	4	0,6
James Clear - Atomik Alışkanlıklar	4	0,6
Adam Fawer - Olasılıksız	4	0,6
Jane Austen - Aşk ve Gurur	4	0,6
Cengiz Aytmatov - Gün Olur Asra Bedel	4	0,6
John Steinbeck - Gazap Üzümleri	4	0,6
Lev Nikolayeviç Tolstoy - Anna Karenina	4	0,6
Michael Ende – Momo	4	0,6
Sabahattin Ali - Kuyucaklı Yusuf	4	0,6
D. Cüceloğlu - Öğretmen Olmak & Bir Can'a Dokunmak	4	0,6

Doğan Cüceloğlu - Öğretmenim Bir Bakar Mısın?	3	0,4
Cengiz Aytmatov - Beyaz Gemi	3	0,4
Özgür Bolat - Beni Ödülle Cezalandırma	3	0,4
Nikolay Vasilyeviç Gogol - Palto	3	0,4
Mustafa Kemal Atatürk - Nutuk	3	0,4
Harper Lee - Bülbülü Öldürmek	3	0,4
Oğuz Atay - Tutunamayanlar	3	0,4
Zülfü Livaneli - Kardeşimin Hikâyesi	3	0,4
Stefan Zweig - Amok Koşucusu	3	0,4
Jack Landon - Beyaz Diş	3	0,4
Halit Ziya Uşaklıgil - Mai ve Siyah	3	0,4
Diğer	333	52,8
Yok	6	0,9
Toplam	630	100

Katılımcılara yöneltilen “Yaşamınız boyunca sizi en çok etkileyen 5 kitabı yazınız.” yönergesinde George Orwell’ın “1984” ve “Hayvan Çiftliği” klasikleri en fazla bahsi geçen yapıtlardandır. Bu listeyi sırasıyla “Şeker Portakalı”, “Uçurtma Avcısı” ve “Küçük Prens” takip etmektedir. Türk edebiyatından ise Sabahattin Ali, Reşat Nuri Güntekin, Cengiz Aytmatov ve Yaşar Kemal’in yapıtları listede sıklıkla yer bulmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Z kuşağına mensup öğretmen adaylarının okuma eğilimleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Katılımcılara yılda ortalama kaç kitap okudukları sorulduğunda gelen yanıtların yarısından fazlası yılda 20 kitaptan az okunduğu yönündedir. “20-50 arası” kitap okuyanların yaklaşık %25’lik bir oranı teşkil ettiği görülürken, “50-100 arası” okurlar yok denecek kadar azdır. Benzer araştırmalar (Dökmen, 1990; Esgin & Karadağ, 2000; Gömleksiz, 2004; Odabaş, Odabaş & Polat, 2008; Özbay ve diğerleri, 2008; Arıcı 2015; Bulut ve diğerleri, 2020) da bu bulguları desteklemektedir. Çocuk Vakfı’nın (2006) “Okuma Alışkanlığı” karnesine göre yılda 21 ve daha üzeri okuyan kişi “çok okuyucu”, yılda 6-20 arasında “orta düzey okuyucu”, yılda 1-5 kitap okuyan kişiler ise “az okuyucu” sayılmaktadır. Türkiye Okuma Kültürü Haritası’na (2011) göre yılda ortalama 7.2 kitap okunduğu bilinmektedir. Gholipour’un (2012) çalışmasında katılımcılar “orta düzey okuyucu” kategorisinde yer almaktadırlar. Yıldız, Ceran & Sevmez’in (2015) araştırmasında eğitim fakültesi öğrencileri yılda ortalama 1-5 kitap arasında okudukları için az okuyucu olarak sınıflandırılır. Şahin’e (2019) göre bir yılda okunan kitap sayısı arttıkça, öğretmen adaylarının okuma motivasyonlarının da arttığı gözlenmiştir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının daha sık okuma alışkanlığına sahip olmaları gerektiği belirtilebilir.

Katılımcıların yalnızca %25'inin evinde 250-1000 arası kitap bulunurken geri kalanların evinde yeteri kadar kitap mevcut değildir. Kutlu, Bilican & Kumandaş'ın (2011) çalışmasında öğrencilerin evde bulunan kitap sayısına göre akademik başarı düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Buna göre kitap sayısının akademik başarı yönünden oldukça önemli olduğu ortadadır. Z kuşağı öğretmen adaylarının demografik özelliklerinin okuma eğilimleriyle ilişkisine bakıldığında, anne-babalarının eğitim düzeyi arttıkça evde bulunan kitap sayısı da artmaktadır. Ayrıca anne-baba eğitim düzeyinin artışı “okuma sıklığı” düzeyini de arttırmaktadır. Bu verilere göre anne-baba eğitim düzeyinin okuma alışkanlığına ve evde bulunan kitap sayısına etkisi mevcuttur. “Günlük düzenli” kitap okuyan katılımcıların %64'ü sözel/eşit ağırlıklı, %36'sı ise sayısal ağırlıklı bölümlerde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların sayısal ve sözel/eşit ağırlıklı bölümlerde eğitim görme durumları neredeyse yarı yarıya bir orandadır fakat “günlük düzenli” okuyan katılımcılar arasında çok daha yüksek farkta bir oranla sözel/eşit ağırlıklı bölümler yer almaktadır. Bu durum göstermektedir ki sözel/eşit ağırlıklı bölümlerde eğitim gören öğrenciler daha sık kitap okumaktadırlar. Akademik not ortalaması 4'lük sistemde 2.50'nin altında olan katılımcıların tamamı evlerinde bulunan kitap sayısına ilişkin “250'nin altında” yanıt vermiştir. Dolayısıyla akademik yönden başarısız öğrencilerin evlerinde bulunan kitap sayısı ile akademik başarıları arasında doğru bir orantı mevcuttur. Bu verilere göre öğretmen adaylarının cinsiyet, evde bulunan kitap sayısı, anne-baba eğitim düzeyi ve okuma sıklığı gibi değişkenlerin okuma sıklıklarını ve akademik başarılarını etkilediği görülmektedir. Biçer & Alan (2017)'in çalışması bu bulguları desteklemektedir. Fakat bazı araştırmalarda (Arı & Demir, 2013; Batur ve diğerleri, 2008; Elkatmış, 2015; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Özdemir ve diğerleri, 2015) bu değişkenler ile akademik başarı arasında doğrudan bir etki bulunamamıştır. Bu veriler sonuçların genellenemeyeceğini ve okuma eğilimlerinin farklılaşabileceğini göstermektedir.

Katılımcılar, hangi sıklıkla okuduklarına ilişkin soruya en çok “düzenli okumuyorum” yanıtını, yakın bir oranda da “günde 1 saatten az” yanıtını vermiştir. Katılımcıların neredeyse üçte biri düzenli okumadığını, toplam katılımcıların yarısı ise günlük düzenli okuduklarını belirtmiştir. Bu oranlar göstermektedir ki Z kuşağı öğretmen adaylarının ortalama okuma sıklığı beklenen seviyenin üzerindedir. Bir yılda 52 hafta olduğuna göre katılımcıların yarıya yakınının her gün kitap okumaya belli bir vakit ayırdıkları beyanıyla yıllık okunan kitap sayısı çelişkilidir. Zira bir yılda 20 kitaptan az okuyan bireyin bir kitabı ortalama 2 haftadan fazla bir sürede bitirdiği ortadadır. Ortalama bir kitabın hacmi göz önüne alınırsa bir okurun her gün yaklaşık 1 saatini ayırarak ortalama hacimdeki bir kitabı iki haftadan çok daha kısa bir sürede bitirmesi

beklenir. Dolayısıyla Z kuşağı öğretmen adayları bir kitaba daha çok vakit ayırdıklarını zannetseler de yıllık veriler bunun aksini göstermektedir. Katılımcılara sorulan “Bir kitaba başladığınızda ortalama kaç saat aralıksız okursunuz?” sorusuna %42,4 oranda “1 saatten fazla” yanıtı gelmiştir. Bir kitaba bir oturuşta 2 saatten fazla vakit ayıranların oranı %20’den düşüktür. Okuma sıklığı ve aralıksız okuma süresi birlikte incelendiğinde Z kuşağı öğretmen adaylarının bir kitabı her gün düzenli fakat azar azar okumak yerine hafta içinde uygun günlerde bir oturuşta 1 saatten fazla okudukları görülmektedir. Bu duruma göre bireylerin zaman yönetimine ve her gün okumaya belirli bir vakti ayırmaya ilişkin bazı sıkıntıları mevcut olsa da hafta içinde bazı vakitlerini okuyarak geçirebilmektedirler.

Katılımcılara yöneltilen “Bir kitabı yaklaşık ne kadar sürede bitirirsiniz?” sorusuna ise en çok, 42 kişi “1 haftada”, 39 kişi de “10-15 günde” yanıtını vermiştir. Verilen yanıtlar göstermektedir ki bir kitabın başlandıktan sonra bitirilmesi 1-2 haftayı bulmaktadır. Yılmaz (2009), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin yarısından fazlasının haftada bir kitap okuduğunu fakat son sınıflara doğru bu oranın düştüğünü belirtmiştir. Geçgel & Burgul’un (2009) çalışmasında ise öğrencilerin çoğunlukla ayda bir kitap okuduğu belirlenmiştir.

Katılımcılara kütüphaneyi kullanım amaçları sorulduğunda en çok “sınavlara hazırlanmak” yanıtını vermişlerdir. Ardından en çok verilen yanıt “okul derslerine çalışmak” olmuştur. “Akademik araştırma yapmak” veya “kitap okumak” gibi yanıtlar oldukça düşük oranlardadır. Katılımcıların kütüphane kullanım sıklığına ilişkin yanıtları göstermektedir ki “hemen hemen her gün” kütüphaneyi kullananların oranı yarıdan fazladır. Bu verilere göre Z kuşağı öğretmen adayları kütüphane ortamını geçici ihtiyaçlara yönelik ve sınav odaklı bir biçimde kullanmaktadır. Araştırmanın eğitim fakültesinde yapıldığı göz önüne alınırsa öğretmen adaylarının kütüphaneleri KPSS, ALES vb. sınavlara hazırlanmak için kullandıkları tahmin edilebilir. Benzer araştırmalar (Canbulat ve diğerleri, 2012; Dökmen, 1990; Tepeli & Arıcı, 2012) da bu bulguyu desteklemektedir.

Bir kitabı tercih ederken en çok hangi unsurlara dikkat edildiği sorulduğunda katılımcılar en çok “konuya ilgi duyma” maddesini seçmişlerdir. Diğer yanıtlar arasında “yazara ilgi”, “çevre tavsiyesi”, “eleştiri yazıları” vb. maddeler ilk sıralardadır. Kitabın çok satanlar listesinde olması veya kitabın ekonomikliği katılımcıların daha az ilgi duyduğu unsurlar arasındadır. Katılımcılar, kitapları büyük çoğunlukla internetteki kitap mağazalarından temin etmektedirler. Kitap temini hususunda kütüphaneler, yeterince tercih edilmemektedir. Alan’ın (2020) çalışmasına göre, öğrenciler kitapları en çok “satın alma”, “kütüphaneden yararlanma”,

“arkadaştan ödünç alma” vb. yollarla temin etmektedirler. Bu veriler zaman içinde kütüphaneden kitap temini hususunda bir düşünüş yaşandığını belirtmektedir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu okumanın öğretmenlik mesleği açısından gerekli olduğunu düşünmektedir. Fakat ilginç bir biçimde aynı oranda bir okuma faaliyeti söz konusu değildir. Katılımcıların yeterince okuduklarına dair verdikleri yanıtların çoğunlukla olumsuz veya çekimser olduğu gözlemlenmiştir. En az verilen yanıt “kesinlikle katılıyorum” olmuştur. Z kuşağı öğretmen adayları yeterince okuduklarını düşünmemektedirler. Berkant’a (2017) göre öğretmenlerin alanlarıyla ilgili yayınları okumamaları, öz-yeterlik algılarını etkilememektedir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının alanları ile ilgili yeterince okumadıkları söylenebilir. Kurudayıoğlu & Çelik’e (2013) göre öğretmen adayları okuma alışkanlığı açısından kendilerini yeterli görmektedirler. Katılımcılar öğrenim gördükleri lisans programının çoğunlukla okuma alışkanlıklarını arttırdığını dile getirmişlerdir. Ancak Temizkan & Sallabaş’a (2009) göre sayısal ve sözel ağırlıklı öğretmenlik bölümlerine mensup katılımcıların okumaya yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Benzer çalışmalarda da (Saracaloğlu, Bozkurt & Serin, 2003; Kurudayıoğlu & Çelik, 2013) okunan bölümün, sınıfın ve mezun olunan lise türü gibi değişkenlerin okuma ilgisine yönelik belirgin bir fark oluşturmadığı ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda okuma eğilimlerinde bireysel farklılıkların da etkili olduğu atlanmamalıdır. Katılımcılar, bir öncekiyle benzer bir anlamda “Üniversiteye başladıktan sonra okuma alışkanlığım azaldı.” yönergesine de ağırlıklı olarak olumlu yanıt vermişlerdir. Bu durumda lisans programının okuma alışkanlığını arttırdığını fakat üniversiteye başladıktan sonra okuma alışkanlıklarının azaldığını ifade etmektedirler. Bu veriler lisans programının öğretmen adaylarının okuma alışkanlığını olumlu etkilediğini ancak okuma oranlarının istedikleri seviyede olmadığını işaret etmektedir. Katılımcılara yöneltilen okumaktan keyif alma ölçeğine göre katılımcıların yaklaşık üçte ikisi olumlu yanıt vermiştir. Z kuşağı öğretmen adayları okumaktan büyük oranda keyif almaktadırlar. “Okuduğunuz kitaptan keyif almanızı sağlayan unsur/unsurlar nelerdir?” sorusuna en çok verilen yanıt “sürükleyicilik”, “özgün bir konu” ve “kurgu kalitesi” olmuştur. En az işaretlenen unsurlar “mizahi nitelik”, “felsefi bir probleme değinme” ve “mistik detaylar”dır. Katılımcıların okuma alışkanlığı kazanmalarında en etkili unsurlar okumaktan keyif almak ve merak duygusudur. Günümüzde kişisel gelişim kavramının bireyler üzerinde etkilerini gösteren diğer unsurlar da listede ilk sıralardadır. Örneğin kendini yetersiz görme ve geliştirme ihtiyacı, çevrenin tavsiyesine uymak gibi davranışlarla bireyler okuma alışkanlığı kazandıklarını belirtmişlerdir. Temizyürek, Çolakoğlu & Coşkun’a (2013) göre dokuzuncu sınıf öğrencilerini okumaya en çok teşvik eden nedenlerin başında “okumayı sevmek” ve “eğitmen tavsiyesi” gibi yanıtlar bulunmaktadır.

Katılımcılar, okumalarına engel olan durumları ise “derslerin yoğunluğu”, “zaman yönetimi eksikliği” ve “sosyal medya kullanımı” gibi nedenlere bağlamışlardır. Okuma engelleriyle ilgili diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Arslan & Çelik’e (2009) göre öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında en büyük engel yeterince vakit ayıramamalarıdır. Yılmaz’a (2009) göre öğretmen adaylarının okumalarındaki en büyük engel günlük alışkanlıklar ve rutinlerin içinde okumaya fırsat yaratamamalarıdır. Bir bakıma zaman yönetimi eksikliği olarak da yorumlanabilir. Odabaş & Polat’a (2008) göre öğrencilerin büyük bir bölümü okumalarını engelleyen en önemli neden olarak çalışma yoğunluğu ve ekonomik sorunları ifade etmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin, bir gün içinde yaptığı dinlenme faaliyetlerine oranla okumaya çok daha az zaman harcadıkları görülmektedir. Geçgel & Burgul’a (2009) göre öğrencilere okumaya yeterince zaman ayırıp ayırmadıkları sorulduğunda öğrencilerin oldukça yüksek bir yoğunluğunun yeterince zaman ayıramadıklarını dile getirdiği görülmüştür. Okumaya yeterince zaman ayıramadığını düşünen öğrencilerin zaman ayıramama nedenleri incelendiğinde ilk nedenin; “derslerin çok yoğun olması ve okumaya vakit bulamama”, ikinci nedenin “okumayı bir alışkanlığa dönüştürememe”, üçüncü nedenin “KPSS sınavına hazırlanmak” olduğu görülmüştür. Katılımcılar, verdikleri yanıtlara göre bir okuma metnini en çok basılı materyallerden takip etmektedir. Bu gayet beklenen bir orandır fakat şaşırtıcı bir biçimde bir metni ekrandan okuyanların %20 gibi bir oranı teşkil etmesi ve her 10 kişiden 2’sinin bir kitabı okurken dijital ekranı kâğıda tercih etmesi ciddi bir yeniliktir. Katılımcılara en çok hangi ülke edebiyatını okudukları sorulduğunda “Türk edebiyatı” %64,6 oranda ilk sırada gelmektedir. En çok okunan yabancı ülke edebiyatı “Rus edebiyatı” olmuştur. Öyle görünüyor ki bu oranda Dostoyevski, Tolstoy gibi dünyaca ünlü romancıların etkisi büyüktür. Uysal’ın (2017) öğretmen adaylarının “dünya edebiyatı” kavramına ilişkin metaforik algılarıyla ilgili araştırmasında katılımcıların “Goethe, Tolstoy, Shakespeare” gibi isimleri belirttiği görülmüştür. Katılımcılara en çok hangi yayın türünü okudukları sorulduğunda büyük oranda “kitap” yanıtı verilmiştir. En çok okunan ikinci yayın türü ise “akademik yayınlar”dır. Günümüz kuşakları için gazete ve dergi okurluğu giderek azalan uğraşlar haline gelmiştir. Geçmiş kuşaklar için gazete ve dergilerin ayrı bir önemi olduğu düşünüldüğünde bu veriler dikkat çekicidir. Katılımcılara sorulan “Sıklıkla okuduğunuz edebi türler nelerdir?” sorusuna çoğunlukla “roman” yanıtı gelmiştir. En çok okunan diğer türler “öykü”, “şiir” vb. şeklinde devam etmektedir. Öyküye dayalı metinlerin ağırlıklı olduğu görülse de şiir türünün 3. sırada yer alması ve 10 kişiden birinin şiire ilgi duyması dikkate değer bir orandır. “Araştırma”, “deneme”, “eleştiri” ve “röportaj” türlerinin de yaklaşık %25’lik bir oranı teşkil etmesi katılımcıların bilgilendirici metinlere az da olsa ilgili olduklarının bir göstergesidir. “Genellikle

hangi temalarda okumayı daha çok seversiniz?” sorusuna “macera”, “tarih” ve “bilim-kurgu” temaları en çok verilen yanıtlar arasındadır. “Korku” ve “politika” temaları yeterince tercih edilmemektedir. Arı & Demir’in (2013) araştırmasına göre “aşk-sevgi”, “macera-bilim kurgu” ve “kişisel gelişim” temaları sırasıyla en çok tercih edilen temalar arasındadır. Buna göre yıllar geçtikçe “aşk-sevgi” temasının popülerliğini yitirdiğini söylemek mümkündür.

Katılımcıların “herhangi bir eğitmen tavsiyesi olmadan kendinizin seçip okuduğu son kitabın adını yazınız.” yönergesine verdikleri yanıtlara göre birden fazla adı geçen kitaplar listelenmiştir. Katılımcıların en son okudukları kitaplar arasında en yaygın olanlar “Cengiz Aytmatov – Toprak Ana” ve “Jack London – Martin Eden” kitaplarıdır. Bu kitaplar halen sıklıkla ilgi gören klasiklerdendir. Öğretmen adaylarının verdikleri yanıtların 105’i yabancı, 53’ü yerli kitaplardan oluşmaktadır. En son okunan kitap verilerine göre dünya edebiyatından “Martin Eden” ve “Sefiller”; Türk edebiyatından ise “Toprak Ana”, “Kürk Mantolu Madonna” ve “İnce Memed” en çok bahsi geçen yapıtlardır. Katılımcılara yöneltilen “hayatınıza en çok etki eden 5 kitap” başlığına birbirinden farklı onlarca yanıt gelmiştir. En çok adı geçen kitaplar listede yer almıştır. Genellikle dünya klasiklerinin başı çektiği listede öğretmen adaylarını en çok etkileyen kitaplar George Orwell’in “1984” ve “Hayvan Çiftliği” klasikleridir. İlk beşinci sıradaki diğer kitaplar da hem çocuklarda hem de yetişkinlerde ciddi etkileri olan “Şeker Portakalı”, “Uçurtma Avcısı” ve “Küçük Prens”tir. Katılımcıların en etkilendikleri Türk edebiyatı yapıtı Sabahattin Ali’nin “Kürk Mantolu Madonna” adlı romanı olmuştur. Cengiz Aytmatov ve Yaşar Kemal’in eserleri de listede önemli bir yere sahiptir. Yıldız, Ceran & Sevmez’in (2015) benzer bir çalışmada öğretmen adaylarının en etkilendikleri Türk yazarlar arasında Canan Tan, Elif Şafak, Sinan Yağmur; yabancı yazarlar arasında ise Adam Fawer, Khaled Hosseini gibi isimlerin yer aldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada daha klasik yapıtların ön planda olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu veriler okuma eğilimlerinin bazen popüler olan isimlere yöneldiği biçiminde yorumlanabilir. Arıcı’nın (2015) çalışmasında öğretim elemanları ve öğretmenlere, Türkçe öğretmenlerinin en çok okuması gereken kitaplar sorulduğunda “Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri”, “Dil ve Kültür”, “Huzur”, “Türkiye’nin Maarif Davası” ve “Türk Dili Tarihi” yapıtları ilk sıralarda listelenmiştir. Buna benzer çalışmalarda oluşan listeler; araştırmanın yapıldığı tarih, lisans programı, cinsiyet, katılımcıların eğitim düzeyi gibi değişkenlerin etkisiyle birbirinden farklılık gösterebilmektedir.

Öneriler

Araştırma verilerinden hareketle araştırmacılara, öğretmenlere ve öğrencilere aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Öğretmen adaylarının lisans dönemi boyunca daha fazla kitapla karşılaşması ve mümkünse bu örneklerle derslerde daha fazla yer verilmesi mesleki nitelik ve akademik yeterlilik açısından yararlı olabilir. Böylece geleceğin öğretmenlerinin zengin bir seçkiye sahip olması sağlanabilir. Öğrencilerin kütüphane kullanımlarına ilişkin geniş kapsamlı araştırmalar yapıp öğrenci görüşlerine başvurulabilir ve bu mekânlar daha cazip hale getirilebilir. Çeşitli öğrenci kolları yoluyla kitap tanıtım günleri ve okuma etkinlikleri gibi faaliyetler düzenlenebilir.

Öğretmen adaylarının okumama nedenleri, kütüphaneyi kullanım amaçları ve sıklıkları, kitap tercih kriterleri, kitapları temin yerleri, okuma yeterlik algıları, okumaktan keyif alma durumları, kitap beğeni kriterleri, okuma materyalleri, hangi ülkelerin edebiyatlarını okumayı tercih ettikleri, en çok okudukları yayın türü, ağırlıkla okunan edebî tür ve temalar, son okudukları ve en sevdikleri kitaplar üzerine daha kapsamlı katılımcı gruplarıyla araştırmalar gerçekleştirilebilir. Öğretim elemanları tarafından belirli aralıklarla okumaya yönelik konferans ve seminerler düzenlenebilir. Böylece okuma alışkanlığı konusunda öğretmen adayları daha çok bilinçlendirilebilir.

Kaynakça

- Akduman, G., & Hatipoğlu, Z. (2021). Kim bu Z kuşağı?. *International Journal Of Entrepreneurship And Management Inquiries*, 5(9), 203-226.
- Alan, Y. (2020). Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Kitap Okuma Profilleri. *Söylem Filoloji Dergisi*, 5(1), 278-303. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.720634>
- Arı, E., & Demir, M. K. (2013). İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128. <https://doi.org/10.16916/aded.16025>
- Arıcı, A. F. (2015). Türkçe Öğretmenleri/Öğretmen Adayları Ne Okumalı? -Bir "Okuma Listesi" Önerisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 1 - 15.
- Arıcı, A. F. (2018). *Okuma eğitimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arslan, Y., Çelik E., & Çelik, Z. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 113-124.

- Batur, Z., Gülveren, H., & Bek, H. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49.
- Berkant, H. G. (2017). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *Journal of Educational Reflections*, 1(2), 1-17.
- Biçer, N., & Alan, Y. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının genel öz yeterlikleri üzerindeki etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 100-116. <https://doi.org/10.17556/erziefd.285046>
- Bulut, P., Kuşdemir, Y., & Uzun, E. B. (2020). Okuma Kültürü Üzerine Bir İnceleme: Öğretmen Adayları Örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(21), 74-95.
- Canbulat, T., Kula, S., Şahin, M., Tamtürk, M., & Eskicioğlu A. P. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarının Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 157-168.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz (çev. ed. A. Aypay)*. Anı Yayıncılık.
- Çekici, Y. E., & Çocuk, H. E. (2022). Z Kuşağının Okuma Kaygısı, Okuma Motivasyonu Ve Okuma Alışkanlığı. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 45-57.
- Çocuk Vakfı, (2006). *Türkiye'nin okuma alışkanlığı karnesi*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Dökmen, Ü. (1990). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Okuma Becerileri, İlgileri, Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 23(2), 395-418. https://doi.org/10.1501/egifak_00000000786
- Elkatmış, M. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1223-1240.
- Esgin, A. & Karadağ, Ö. (2000). Üniversite öğrencilerinde okuma alışkanlığı. *Popüler Bilim Dergisi*. 82, 19-23.
- Geçgel, H. & Burgul, F. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Okuma İlgi Alanları (Çanakkale Örneği). *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2(3), 341-353.
- Gholipour J., (2012). Tebriz (İran) Üniversitesi Fars Dili Ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Çalışma. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 26(4), 769-779.
- Gömleksiz, M. N. (2004). Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 185- 195.

- Güdücü, B., & Balcı, C. (2021). Kuşaklar ve Eğitim Üzerine Sosyolojik Bir Analiz. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 7 (1), 105-120.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kırık, A. M., & Köyüstü, S. (2018). Z Kuşağı Konusunda Yapılmış Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1497-1518. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.443304>
- Koç-Akran, S., & Şen, G. (2023). Öğretmen Adaylarının Z Kuşağı Kavramına İlişkin Algılarının Belirlenmesi: Bir Metaforik Analiz Çalışması. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 11(1), 103-129.
- Kurudayıoğlu, M., & Çelik, G. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okumaya Ve Okuma Eğitimine İlişkin Özyeterlik Algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4). <https://doi.org/10.12780/uusbd277>
- Kurulgan, M., & Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.
- Kutlu, Ö., Yıldırım, Ö., Bilican, S., & Kumandaş, H. (2011). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlamada Başarılı Olup-Olmama Durumlarının Kestirilmesinde Etkili Olan Değişkenlerin İncelenmesi. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 2(1), 132-139.
- Manguel A. (2010). *Okumanın tarihi*. Yapı Kredi Yayınları.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y., & Polat, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- Özbay, M., Bağcı, H., & Uyar, Y. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 117- 136.
- Özdemir, O., Özdemir, M., & Kaya, B. (2015). Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 219-233.
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N., & Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4, 149-157.
- Strauss, W., & Howe, N. (1992). *Generations: The history of America's future*. William Morrow and Company Inc.
- Şahin, A., & Gültekin, G. (2022). Z Kuşağının Okuma Tercihleri. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 29-45.

- Şahin, A., Asal Özkan, R., & Turan, B. N. (2022). Z Kuşağının Öğretmenlerinde Bulunması Gereken Yeterlilikler: Bir Durum Çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(36), 1155-1173. <https://doi.org/10.35675/befdergi.1053658>
- Şahin, N. (2019). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 393-423. <https://doi.org/10.26466/opus.588759>.
- Taş, Y., Demirdöğmez, M., & Küçükoğlu, M. (2017). Geleceğimiz Olan Z Kuşağının Çalışma Hayatına Muhtemel Etkileri. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 1030-1048.
- TDK. (2005). *Türkçe sözlük*. TDK Yayınları.
- Temizkan M., & Sallabaş M. E. (2009). Öğretmen Adaylarının Okuma Ve Yazmaya Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(155-176) ISSN:1304-0278.
- Temizyürek, F., Çolakoğlu, B. K., & Coşkun, S. (2013). Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 114-150.
- Tepeli, Y., & Arıcı, A. F. (2012). Öğretmen Adaylarının Kütüphane Kullanımına İlişkin Nitel Bir Araştırma. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(3), 64-74.
- Türkiye Okuma Kültürü Haritası (2011). T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, <http://basin.kulturturizm.gov.tr/TR,7074/turkiye-okumakulturu-haritasi-arastirmasi-sonuclari-ac.html>.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2011) *Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi*. Detay Yayıncılık.
- Uysal, B. (2017). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dünya Edebiyatı Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(2), 37-46.
- Yıldız, D., Ceran, D., & Sevmez, H. (2015). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Profili. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 141-166. <https://doi.org/10.12780/uusbd.42426>.
- Yılmaz, M. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir İnceleme (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Örneği). *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3(37), 144-167.

Extended Abstract

The effects of literature not only as an artistic activity, but also in terms of educating and maturing the individual and society are extremely important. In this respect, every individual is expected to have a meaningful reading habit. Considering that some of these individuals will fulfil the teaching profession in the future, the issue becomes even more serious. Because teaching is a profession with the mission of guiding the society. In this respect, it is essential for a teacher to improve himself/herself by reading and to guide future generations with his/her intellectual accumulation.

In the literature, different studies have been conducted on pre-service teachers' reading tendencies. In Geçgel and Burgul's (2009) study, pre-service teachers mostly read one book a month and continue this activity primarily for the purpose of self-improvement. Other findings include the fact that personal development and psychology subjects are read more and that the majority have between 11-20 books. In Yıldız, Ceran, and Sevmez's (2015) study, it was found that pre-service teachers mostly read 1-5 books a year and were considered to be low readers.

Studies in the literature on the concept of generation and Generation Z were also examined. Kırık and Köyüstü (2018) emphasized in their research that the characteristics of Generation Z that use technology well, are self-confident and can use information very easily are at the forefront. Akduman and Hatipoğlu (2021) found that individuals belonging to Generation Z have positive personality traits in terms of adaptability, responsibility, subjective well-being, self-love and openness to change. In Şahin, Özkan & Turan's (2022) study, the competencies that should be found in Generation Z teachers were determined as being open to innovation and change, having the ability to work collaboratively, and using technology effectively.

Çekici & Çocuk (2022), in their study on the reading preferences of Generation Z, found that the participants' reading motivation and habits were above the average level. In Şahin and Gültekin's (2022) study, it was determined that the majority of Generation Z participants enjoyed reading. In Koç-Akran and Şen's (2023) study, it was determined that metaphors related to the concept of Generation Z generally evoke technological elements.

When the studies in the literature are examined, it is seen that a study directly determining the reading tendencies of Generation Z pre-service teachers has not been conducted. Examining the characteristics of different generations is important in terms of revealing the change of society. Generation Z is the future of societies in a sense because it consists of young people. Pre-service teachers are individuals who will guide generations. Determining their reading tendencies is to

determine what individuals do in the process of self-development. In this respect, this study aims to determine the reading tendencies of Generation Z pre-service teachers.

In this study, which aims to determine the reading tendencies of Generation Z pre-service teachers, answers to the following questions were sought.

What is the number of books that pre-service teachers read and own in a year?

What is the reading frequency of pre-service teachers, how long do they read continuously and how long do they take to finish a book?

What are the purposes and frequency of pre-service teachers' use of the library?

What are the pre-service teachers' book preference criteria and where do they obtain their books?

According to pre-service teachers, what is the professional necessity of reading and their perceptions of reading competence?

According to pre-service teachers, what is the effect of undergraduate program on reading habits?

How do pre-service teachers enjoy reading and what are their book appreciation criteria?

According to pre-service teachers, what are the effective factors in gaining reading habits and what are the factors that prevent them from reading?

Which materials do pre-service teachers prefer while reading and which country's literature do they read more?

What is the type of publication, literary genre and theme that pre-service teachers read the most?

What are the pre-service teachers' most recently read and favorite books?

This research is a study to determine the reading tendencies of education faculty students. Descriptive survey model was used in the study. Survey models are research approaches that aim to describe a past or current situation as it exists (Karasar, 2008). Accordingly, the reading tendencies of pre-service teachers were revealed in line with the data. Christensen et al. (2015) state that survey research is important in determining some situations in depth with changes that occur over a long period of time.

The population of the study consists of students studying at Necmettin Erbakan University Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education. Stratified sampling method, one of the probability sampling methods, was used as the sampling method. Stratified sampling method is used when

the units constituting the population have different characteristics (gender, age, seniority, occupation, etc.) related to the research subject (Ural, 2011). For this purpose, a toplam of 158 students from the Education Faculty in the 2022-2023 academic year constitute the sample of the study. The students in these departments are 1st, 2nd, 3rd, and 4th grade students.

As a data collection tool, the participants were asked questions in a holistic questionnaire form through "Google Forms" Web 2.0 service. In the process of preparing the questionnaire, the relevant studies in the literature were reviewed and the opinions of field experts were obtained. In the first part, there are 10 questions about demographic characteristics; in the second part, there are 32 questions to determine reading habits. Of these questions, 3 were open-ended, 10 were multiple-choice, 11 were 5-point Likert-type attitude scales, and 7 were multiple-choice questions where more than one option was marked. In addition, the "other" option was also included, allowing students to present their own examples related to the questions.

The data obtained were analyzed with the SPSS program. While describing the data, findings consisting of percentage (%) and frequency (f) values were presented in this study.

In this study, the reading tendencies of pre-service teachers belonging to Generation Z were tried to be revealed. When the participants were asked how many books they read on average per year, more than half of the answers were that they read less than 20 books per year. While it is seen that those who read "between 20-50" books constitute a rate of approximately 25%, those who read "between 50-100" are almost non-existent. According to data, it is seen that variables such as gender, number of books at home, parental education level and reading frequency affect pre-service teachers' reading frequency and academic achievement. In response to the question "How long does it take to finish a book?", 42 respondents answered "in a week" and 39 respondents answered "in 10-15 days". According to these data, Generation Z pre-service teachers use the library environment for temporary needs and in an exam-oriented manner. Considering that the study was conducted at the faculty of education, it can be assumed that pre-service teachers use libraries to prepare for exams. When asked which factors are most important when choosing a book, the participants mostly chose the item "interest in the subject". Among the other responses, "interest in the author", "recommendation of the environment", "criticism", etc. are among the top items. The fact that the book is on the bestseller list or the affordability of the book are among the factors that the participants are less interested in. Generation Z pre-service teachers enjoy reading to a great extent. The most common responses to the question "What are the elements/elements that make you enjoy the book you read?" were "immersiveness", "original subject" and "quality of fiction". The least marked elements were

"humorous quality", "addressing a philosophical problem" and "mystical details". The most effective factors in the participants' acquisition of reading habits are the enjoyment of reading and a sense of curiosity. Participants attributed the obstacles to their reading to reasons such as "intensity of classes", "lack of time management" and "use of social media". the third reason was "preparing for the exam". When respondents were asked which country's literature they read the most, "Turkish literature" ranked first with 64.6%. The most widely read foreign literature was "Russian literature". It seems that world-famous novelists such as Dostoyevsky and Tolstoy have a great influence on this rate. In response to the question "Which themes do you usually like to read more?", "adventure", "history" and "science-fiction" themes are among the most common answers. Dozens of different responses were received to the question "5 books that have had the greatest impact on your life". The most frequently mentioned books were included in the list. In the list, which is generally dominated by world classics, Orwell's classics "1984" and "Animal Farm" had the greatest impact on pre-service teachers. Other books in the top five are "Sugar Orange", "The Kite Runner" and "The Little Prince", which have had a significant impact on both children and adults. The most influential work of Turkish literature was Sabahattin Ali's novel "Kürk Mantolu Madonna". The works of Aytmatov and Yaşar Kemal also have an important place in the list.